

ИЗУЧЕНИЕ ЦЕЛОСТНОГО ВОСПРИЯТИЯ МУЗЫКИ МЕТОДОМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО АНКЕТИРОВАНИЯ

Каждый музыкант (пианист, скрипач, флейтист или певец, дирижер) при репетиционном разучивании или концертном исполнении неизменно в своем сознании имеет вектор направленности работы: куда, как, зачем. Каждое мгновение музыкант, работая с какой-либо частью произведения, обязательно соотносит ее с общей структурой, предельно идеальным образом произведения. Такое явление абстрагирования принято называть целостным восприятием музыки.

Л. ван Бетховен сказал: «...Я вижу и слышу цельный образ во всем его охвате, стоящим перед моим внутренним взором, как бы в окончательно отлитом виде» [1, 113]. Как формируется этот целостный образ и в какое время?

С целью выявления личных позиций по вопросу целостного восприятия музыки нами было проведено социологическое анкетирование в трех учебно-концертных хорах города Казани: 1) Казанской государственной консерватории им. Н.Г. Жиганова; 2) Казанском государственном университете культуры и искусств; 3) Казанском музыкальном училище им. И.В. Аухадеева. В опросе участвовало 103 респондента (студенты очной формы обучения дирижерско-хоровых факультетов).

На основной вопрос анкеты – «Каким образом ощущается Вами целостность музыкального произведения?» – подавляющее большинство ответов было таким: в консерватории – «через форму произведения»; в университете культуры и искусств – «через мелодию»; в музыкальном училище – «через форму».

Здесь видна общая направленность обучения. В частности, музыкальное училище и консерватория идут в единой педагогической системе музыкальной Казани «школа-училище-ВУЗ», поэтому результаты ответов оказались идентичными, показавшими единую парадигму постижения явлений через форму. Студенты же дирижерско-хорового факультета университета культуры и искусств больше набираются из регионов Татарстана, часто не из городской среды, где преобладающим критерием музыкальности является способность к верному и протяженному интонированию мелодической линии. Это качество природного *legato* (в переводе с ит. «связно») с успехом сохраняется и развивается в концертной деятельности студентов-хоровиков.

Другой вопрос анкеты – «Думаете ли Вы, что целостный образ сформировался у Вас постепенно в процессе технического выучивания опуса, или он появился уже после первого ознакомления с партитурой?» – дал следующие результаты. Опрашиваемые студенты-респонденты всех трех музыкальных заведений посчитали, что целостный образ сочинения возникает в процессе выучивания сочинения. Причем, целостный образ появляется даже при первом знакомстве с произведением, но только в репетиционном процессе разучивания он становится более ярким, понятным и дифференцированным.

Таким образом, методом социологического анкетирования удалось понять, что, во-первых, целостность музыкального сочинения ощущается так, как личность настроена оценивать мир – через форму, используя принцип «часть и целое», или посредством связующей все сочинение мелодии. Во-вторых, установлено, что целостное восприятие формируется в репетиционном временном процессе и соответствует главенствующему в современном образовании дидактическому принципу «от простого к сложному».

Литература:

1. Казачков С.А. От урока к концерту / С.А. Казачков. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1990. – 343 с.

*Коваль Олена Віталіївна
Україна, м. Ніжин*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Методологічною основою формування музичних здібностей школярів виступають положення про місце здібностей у структурі психіки як якості мозку відображати об'єктивний світ; музичні задатки як якісну властивість психічних функцій; зумовленість музичних здібностей музичними задатками; розвиток музичності в онтогенезі як системи загальних і спеціальних здібностей; взаємозв'язок зовнішніх і внутрішніх умов розвитку здібностей; музичні здібності як індивідуально-психологічні особливості, які є умовою успішного виконання різноманітних видів музичної діяльності; можливість формування музичних здібностей лише за наявності й своєрідного поєднання спадкових задатків та відповідних соціальних умов, що забезпечують їх реалізацію; єдиний синкретичний (цілісний) комплекс музично-слухових, музично-естетичних здібностей та здібностей до музичної діяльності; умовність їх поділу на елементи, які тісно пов'язані між собою й зумовлюють одні одних.

Теоретичну основу музичності складають висновки вчених про природу музично-слухових здібностей, які характеризуються складними просторово-часовими відношеннями, пов'язаними з роллю рухів у сприйманні простору й часу, пластичністю кінестезії; принципові положення щодо якісного підходу в оцінці й ролі музично-естетичних здібностей, які за своїми функціями виходять за межі музичної діяльності; висновок про те, що музично-естетичні здібності формуються виключно в естетичній діяльності у тісному взаємозв'язку з музично-слуховими здібностями, особливо на початковому етапі музичної освіти; про необхідність формування здібностей до музичної діяльності (здібності сприймання, виконавські та творчі здібності) у нерозривній єдності з музично-слуховими та музично-естетичними здібностями; про нерівномірність розвитку окремих компонентів музичності й компенсації одних здібностей іншими, що